

Täysistunto

Torstai 6.10.2016 klo 16.00—18.33

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain ja tasa-arvovaltuutetusta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 98/2016 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 4/2016 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Käsittelyn pohjana on työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietintö TyVM 4/2016 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Keskustelu

17.47 **Kari Kulmala ps:** Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annettua lakia ja tasa-arvovaltuutetusta annettua lakia, millä mahdollistetaan toimenpiteet sovintoon pääsemiseksi sekä sen vahvistamiseksi syrjintäepäilyä koskevilla tilanteilla.

Pidän sovittelua tällaisissa tapauksissa erittäin tärkeänä ja ensisijaisena toimenpiteenä, vaikka se ei aina ole mahdollista.

Lain mukaan sovitteluun pitää olla edellytykset. Sovittelu edellyttää kaikkien osapuolten suostumusta, ja suostumuksen voi peruuttaa missä tahansa sovittelun vaiheessa. Sovittelun tavoitteena on auttaa kaikkia osapuolia löytämään keskenään heitä tyydyttävät ratkaisut — joskus ne ovat kompromisseja — ja keinot rikoksesta tai riidasta aiheutuneiden haittojen hyvittämiseksi. Sovittelijoina toimivat tehtävään koulutetut vapaaehtoiset henkilöt ammattihenkilöstön ohjauksessa ja valvonnassa.

Sovittelusta on yleisesti ottaen hyvät kokemukset, ja ne vähentävät riita-asioiden käräjäoikeuksiin viemistä huomattavasti. Oikeudenkäyntiin verrattuna sovinto on siten edullinen ja nopea oikeusturvakeino.

Esityksellä paitsi parannetaan oikeussuojan mahdollisuuksia myös yhtenäistetään tasa-arvolain ja yhdenvertaisuuslain säännöksiä. Hallituksen esitys parantaisi sukupuoleen perustuvaa syrjintää kokeneen oikeusturvaa vahvistamalla tasa-arvolain matalan kynnyksen oikeussuojakeinoja. Esitys myös yhdenmukaistaisi tasa-arvolain ja yhdenvertaisuuslain oikeussuojakeinoja. Nämä kaikki ovat meille erittäin tärkeitä seikkoja. Tässä hallituksen esityksessä ehdotetut muutokset vahvistavat osapuolten oikeussuojaa tuomalla lainsäädäntöön matalan kynnyksen keinon ratkaista syrjintäepäilyt, ja mielestäni tämä esitys on enemmän kuin tarpeellinen.

Myös työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on pitänyt esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena, vaikkakin kiinnittää huomiota siihen, ettei esityksessä ole käsitelty sovintomenettelyn toimimista opetuksessa ja koulutuksessa. Kuten valiokuntakin toteaa, perusope-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 96/2016 vp

tuslain mukaisessa opetuksessa olevien oppilaiden, sekä alaikäisten että aikuisten, syrjinnän suojan tason tulisi olla samanlainen kuin muussa koulutuksessa ja myös vastata yhdenvertaisuuslain säännöksiä. Tämä seikka on hallituksen saatava vielä muutettua.

17.50 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa puhemies! Tämä lakiesitys on mielestäni saanut mietinnössä sellaisen lopullisen muodon, joka on minun mielestäni erittäin hyvä ja kannatettava. Miesten ja naisten välinen tasa-arvo on mielestäni Suomessa erittäin hyvällä tasolla. Onhan meillä asioita, jotka kaipaavat parannusta. Hieman ihmettelen sitä, että tämä näin tärkeänä pidetty asia ei ole eduskunnassa herättänyt tämän suurempaa mielenkiintoa. Ainakin tuolla julkisilla foorumeilla, kun asioista keskustellaan, silloin on valtava määrä asiantuntijoita, mutta eduskunnan suuren salin näkökulmasta tämä asia ei näköjään olekaan kovin mielenkiintoinen. Mutta erittäin hyvä ja tärkeä se ehdottomasti on.

Joka tapauksessa tasa-arvoasia tällä lakiesityksellä menee hyvän matkaa eteenpäin. Nimittäin tämä sovinnon mahdollisuus tässä menettelyssä, jossa tasa-arvoasioita käsitellään oikeusistuimissa — tai riita-asioissa yleensä — on erittäin hyvä asia. Aina kun pystytään asiat sopimaan, ettei tarvitse lakitupaan mennä, ja pystytään asiat sopimaan niin, että se tyydyttää molempia osapuolia, se on ehdottomasti se paras ratkaisu.

Ja, arvoisa puhemies, parasta tässä vielä on se, että lakia muutetaan myös tasa-arvovaltuutettua koskien niin, että hänen tehtäviinsä lisätään tämä sovinnon edistämistä koskeva tehtävä, mikä minun mielestäni on erittäin hyvä, koska sillähän säästetään selvästi yhteiskunnan varoja ja ennen kaikkea saavutetaan se tilanne, joka sovinnonteossa yleensä aina on: kun sovitaan asiat, niin yleensä molemmille jää hyvä mieli ja silloin asiat etenevät juohavasti. Mutta jos tuomioistuin lausuu asioita, niin tuomioistuinhän tekee päätöksiä aina sen perusteella, mitä näyttö on, ja sen jälkeen sitten jompikumpi osapuolista yleensä on aika tyytymätön lopputulokseen. Mutta sovinnon jälkeen kaikki ovat tyytyväisiä.

Tällaisia lakiesityksiä soisi tulevan yhä enemmän eduskunnan käsittelyyn.

17.52 Antti Kurvinen kesk: Herra puhemies! Niin kuin täällä keskustelussa on tullut esille, yleensä usein riita-asioissa, on kysymys sitten vaikka työsuhteen päättämisestä tai sitten jostain taloudellisestakin riidasta, vaikka siinä kumpikaan osapuoli ei ikään kuin voitaisi ja kansanomaisesti riita pantaisiin keskeltä poikki, siinä jää kuitenkin molemmille osapuolille parempi olo siitä, että he kokevat, että tämä asia tuli paremmin ratkaistua. Aina sitten kun mennään oikeudenkäyntiin ja joudutaan hakemaan ratkaisu oikeudesta, kyllä se henkisellä tasolla jättää enemmän jälkiä. Ehdottomasti sovittelua pitää edistää, ja varsinkin semmoisissa pienemmissä riitatapauksissa me tarvitsisimme enemmän foorumeita, missä voisi sovittelua. Esimerkiksi lasten huoltajuutta koskevista asioista tästä niin sanotusta Follo-sovittelusta on erittäin hyviä kokemuksia.

Nyt puheena on kysymys tasa-arvosta sukupuolten välillä ja sovittelusta näissä syrjintätilanteissa, ja kyllähän tosiasia on se, että kaikenlainen syrjintä ja kiusaaminen on vitsaus tai kansantauti suomalaisissa kouluissa ja työpaikoilla. Se tällä hetkellä syrjäyttää valtavasti ihmisiä. Meidän pitää tehdä kaikki, mitä me voimme, syrjimyksen ja kiusaamisen ehkäisemiseksi. Tietysti sellainen asia, mikä on erittäin tärkeä mainita tässäkin, on se, että vakavammat rikokset ja vakavammat laiminlyönnit yhdenvertaisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa kohtaan eivät yleensä sovi sovitteluun ja ketään ei koskaan saa pakottaa sovitteluun. Jos ihminen haluaa hakea oikeussuojaa muualta, tehdä rikosilmoituksen tai lähteä käräjöimään, hänellä pitää olla siihen aina oikeus.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 96/2016 vp

17.54 **Heli Järvinen vihr:** Arvoisa puhemies! Tämä lakiesitys on pääosiltaan hyvä ja kannatettava, vie asioita eteenpäin ja tuo ikään kuin lisää työvälineitä asioiden selvittelyyn. Kun täällä on pidetty niin monia sovittelua korostavia ja arvostavia puheenvuoroja, en kuitenkaan voi olla muistuttamatta siitä, että on myös niitä riitatilanteita, joihin sovittelu yksinkertaisesti sopii huonosti. Sovittelua itse tekevien ihmisten mielestä tällainen on lähisuhdeväkivalta, jossa usein on fyysistä riippuvuutta, henkistä riippuvuutta, taloudellista riippuvuutta ja alistussuhteita, ja vaikka kumpikin osapuoli olisi halukas sovitteluun, lopputulos voi olla siitä huolimatta jommankumman osapuolen kannalta kohtuuttoman huono. Näissä tilanteissa sovittelua pitäisi käyttää vain hyvin harkiten ja poikkeuksellisesti.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Edustaja Kulmala, kaiketi nyt normaali puheenvuoro.

17.55 **Kari Kulmala ps:** Arvoisa puhemies! Kommentoin tässä edustaja Järvisen puhetta sillä tavalla, että ymmärtääkseni lähisuhdeväkivallassa ei voida käyttää sovittelua rikosasioissa.

17.55 **Heli Järvinen vihr:** Arvoisa puhemies! Lähisuhdeväkivallassa voidaan osittain käyttää sovittelua, se on mahdollista, ja se on se syy, minkä takia halusin puheenvuoroni käyttää. Lähisuhdeväkivalta isolta osaltaan on nykyään onneksi muutakin kuin asianomistajarikos, eli jos näemme pahoinpidellyn puolison, poliisilla on oikeus nostaa siitä tutkinta ja tehdä syyte riippumatta siitä, että puoliso itse sitä ei haluaisi. Mutta tiedän, että parisuhdeväkivaltaankin sovittelua käytetään ja joskus, joissain harvoissa tilanteissa, siitä myös saadaan hyviä tuloksia, mutta kuten sanoin, vain hyvin harkiten ja poikkeuksellisesti.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 98/2016 vp sisältyvien 1.—2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.